

Rapport 2012:62

Asmundtorp, Annelöv och Häljarp

Asmundtorp sn, Annelöv sn, Häljarp sn, Landskrona kommun. FU 2002-03

Therese Ohlsson

Fornlämningsnr: 54, 112,128 mfl
Asmundtorp, Annelöv, Häljarp sn
Landskrona kommun
Skåne län

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad

Box 134

291 22 Kristianstad

Telefon (Regionmuseets växel): 044-13 58 00

Malmö

Erlandsrovägen 5

218 45 Vintrie

www.sydsvenskarkeologi.se

© 2012 Sydsvensk Arkeologi AB

Rapport 2012:62

Omslag: Gerhard Buhrman, Karta över Skåne år 1684

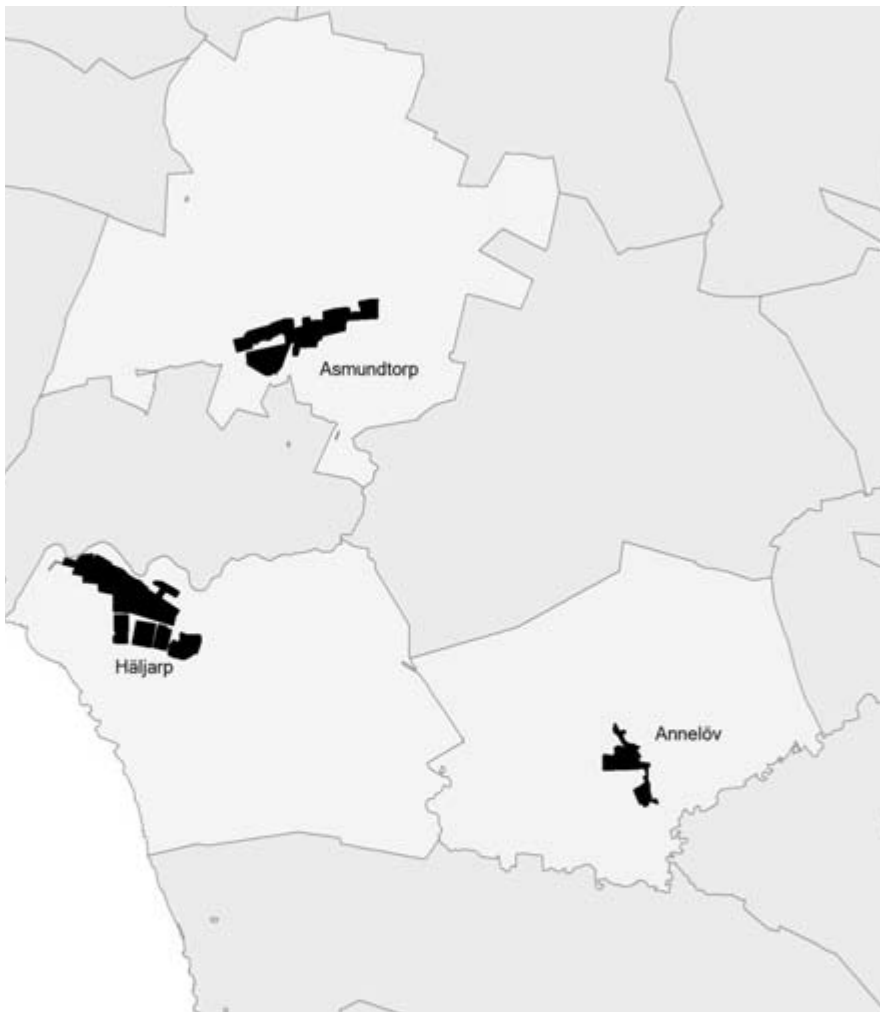
Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning	5
Syfte och metod	5
Asmundtorp	6
Häljarp	8
Sammanfattning	9
Referenser	11
Administrativa uppgifter	12

Figur 1. Socknarna Asmundtorp, Annelöv och Saxtorp markerade med svart, skala 1:1 500 000.

Figur 2. Bebyggelseområdena som berördes av bygget av dammar, skala 1:75 000.

Sammanfattning

Med anledning av grävning av dammar för ekologisk hantering av dagvatten genomfördes en förundersökning i form av schaktningsövervakning av Regionmuseet Kristianstad under hösten och vintern 2002. Schaktningarna pågick över ett större område i Asmundtorps och Häljarps socken. Den antikvariska kontrollen skedde på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (Lst dnr 220–13198–01). Exploateringsområdet berör området för Asmundtorp medeltida bytomt (RAÄ 54) samt ett område där det finns flertal uppgifter om gravhögar (RAÄ 128).

Antalet arkeologtimmar uppgick till 36 och personal var Lars Salminen.

Dokumentationsmaterialet förvaras hos Lunds universitets historiska museum, LUHM 32200.

Schaktningarna gjordes i en fornlämningsrik bygd och flera av dammarna kom att tangera boplatzlämningar från flera perioder, från stenåldern, medeltid och nyare tid.

Det projekterades för fler dammar än vad som anlades.

Inledning

Med anledning av grävning av dammar för ekologisk hantering av dagvatten genomfördes en förundersökning i form av schaktningsövervakning av Regionmuseet Kristianstad under hösten och vintern 2002. Schaktningarna var över ett större område i Asmundtorps och Häljarps socken. Den antikvariska kontrollen skedde på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län (Lst dnr 220–13198–01). Exploateringsområdet berör området för Asmundtorp medeltida bytomt (RAÄ 54) samt ett område där det finns flertal uppgifter om gravhögar (RAÄ 128).

Uppdragsgivare var Landskrona kommun, Tekniska Verken.

Syfte och metod

Under hösten och vintern 2002 pågick arbetet med att anlägga ett antal dammar och tillhörande ledningsschakt. Schaktningarna gjordes i en fornlämningsrik bygd och flera av dammarna kom att beröra boplatzlämningar. Det var planerat att antikvarisk personal från Regionmuseet i Kristianstad skulle övervaka arbetet men vid några tillfällen missade entreprenören att meddela när grävningar inleddes. Det var projekterat för fler dammgrävningar än vad som blev av. De dammar som skulle ha anlagts i Annelöv blev inte av.

Vid övervakningarna dokumenterades de arkeologiska lämningarna på plan- och sektionsritningar. Vissa områden inspekterades av antikvarisk personal innan schaktningarna startade.

Asmundtorp

Första omnämmandet i skriftliga källor är från 1120 *Asmunda Thorpi* (Weibull 1923:8).

Asmundtorp 1

Två provschakt grävdes intill Örtorpsbäcken. I övergången mellan matjordsskiktet/plogfåran och underliggande brun kompakt mossjord påträffades enstaka flintavslag. Det framkom inga arkeologiska lämningar.

Asmundtorp 4-5

Ett 55 m långt schakt grävdes för anslutningsledningen till dammen. Arbetet övervakades av antikvarisk personal. Schaktet var beläget invid Örtorpsbäcken och strax väster om Asmundtorps medeltida bytomt, i närheten av kyrkan. Vid provschaktsgrävningen kunde det i ett djupschakt konstateras en aktivitetshorisont med djurben, sandlinser och enstaka flintavslag, ca 0,8 m ner under nuvarande marknivå. Inga arkeologiska anläggningar noterades. Möjligen härrör fynden från en stenåldersboplats som varit belägen längre upp på den forntida strandkanten.

Figur 3. Schaktens placeringar i Asmundtorp markerade med rött.

Asmundtorp 6

Schaktningen pågick strax intill Asmundtorp bytomt (RAÄ 54). Beställaren glömde meddela när schaktningarna skulle påbörjas och själva dammen grävdes utan antikvarisk övervakning. Fyra arkeologiska sökschakt grävdes sedan i samband med att dammen skulle anslutas till det befintliga dagvattenssystemet. Längst upp i norr, strax intill var den utskiftade gård nr 14 legat, fanns

spår efter bebyggelse. Väl stratifierade kulturlager, åtskilda av tunna sandlager, vittnade om aktivitet från förhistorisk tid och fram i nyare tid. Bland annat dokumenterades en ränna, troligen en äldre tomtgränsmarkering, några stolphål och ett sättsandslager. Dessutom framkom en härdgrop med skörbränd sten och flintavslag som överlagraades av dessa tidigare nämnda medeltida lämningar. Fyndmaterialet utgjordes främst av skärvor av så kallad äldre och yngre svartgods, yngre rödgods, järnspikar och djurben.

Den mäktiga kulturlagertjockleken, uppemot 1,3 m, berodde delvis på att området tycks ha översvämmats med jämna mellanrum. Kulturlagren var varvade med sandlager av sedimentär karaktär. I botten fanns det ett sedimentärt sand/lerlager som täckte ett torvlager med djurben. I anslutningsschaktet i söder, mellan dammen och ner mot bäcken, kunde däremot ingen kulturpåverkan ses. Förutom de medeltida lämningarna som kunde dokumenteras i anslutningsschaktet norr om dammen har grävningen för själva dammen, i dess norra kant, troligen berört förhistoriska lämningar. Dessa kunde dock inte dateras närmare.

Asmundtorp 7, 8 och 9

Schakten var belägna invid Örtorpsbäcken. Området benämns på 1775 års karta som Ulvshögssannarne (RAÄ 128). Ulvhög finns omnämnd på 1707 och 1805 års karta. Möjligen har det i området legat ytterligare en hög, Tjörnhög.

Dammybyggena undvek att tangera gravhögarna. I ledningsschakten på den nuvarande fotbollsplanen framkom tre förhistoriska härdar.

Asmundtorp 11

Området var beläget invid Hörstad bäck. Ytan inspekterades innan grävningarna började och arkeologisk personal var närvarande initialt. Den övre metern var utfyllnadsmassor, troligen från då husen som gränsar till dammen byggdes. Under dessa påträffades ett matjordsskikt. Dammens botten nådde till ett lagerskilje mot ett mörkare torvlager. Ingreppen kom aldrig att beröra detta utan eventuella arkeologiska lämningar kunde lämnas intakta.

Asmundtorp 12

Området inspekterades innan grävningarna började. Det bedömdes vara låg sannolikhet för att boplatslämningar skulle komma att beröras. Området översvämmas än idag vid högvatten. Dammen inspekterades när den var grävd, men innan vattnet släpptes på. Inget av antikvariskt intresse noterades.

Asmundtorp 13

Arbetsytan var invid Braån och Norra Möinges bytomt (RAÄ 112) berörde ett område där flintavslag hade påträffats i markytan. Beställaren glömde meddela när schaktningarna påbörjades och själva dammen grävdes utan antikvarisk kontroll. Fyra provschakt grävdes sedan i samband med att dammen skulle anslutas till det befintliga dagvattenssystemet. Längst i norr, där ledningarna skulle anslutas till en befintlig dagvattenbrunn, fanns det under matjordsskiktet ett upp till 0,7 m tjockt kulturlager. Det var i närheten av Norra Möinges bytomt. Kulturlagren innehöll yngre rödgoods-keramik. Det är troligt att lagret deponerats för att fylla igen en svacka eller en äldre damm. Keramiken daterar deponeringen till sen medeltid fram i 1700-talet.

Ner mot Braån och den grävda dammen blev matjordslagret tjockare och fyndmängden avtog. Några fynd eller anläggningar som vittnade om aktiviteter eller bebyggelse under förhistorisk tid noterades ej heller.

Troligen har dammen inte berört några under mark dolda fornlämningar.

Häljarp

Häljarp, *Hellgetorp*, omnämns i skriftliga källor första gången 1325 (DAB:172). Förleden i ortnamnet är genitiv av mansnamnet Helge och efterleden – torp har betydelsen nybygge. Byn är belägen ca 600 m söder om byn Tofta och skulle kunna vara en avgärdaenhet till Tofta by. Idag består byn av några få gårdar men på 1700-talet av 12 hemman (Erikson 1996). I närheten av byn har påträffats två silverskatter. Vid en plöjning 1905 framkom en skatt bestående av karolingiska mynt från 800-talets första hälft samt armingar och ett treflikigt beslag (Rydbeck 1906, Hårdh 1976, nr 130).

Häljarp 2

Ingen antikvarisk insats p.g.a. det ringa ingreppet.

Häljarp 3

Området för arbetet var beläget strax söder om Saxån. Beställaren glömde meddela när schaktningarna påbörjades varför endast anslutningsledningen och ca 10 m² i norra kanten av själva dammen grävdes under antikvarisk kontroll.

I ledningsschaktet påträffades en grop och tre stolphål. De arkeologiska lämningarna framkom mellan 20-25 m från dammen. Det påträffades också flintavslag i matjordens undre del.

Ju närmre dammen det schaktades desto blötare blev det och ingen kulturpåverkan kunde noteras. De lämningar som påträff-

Figur 4. Schaktens placeringar i Häljarp markerade med rött.

fades tidigare kunde möjligen härstamma från en boplats vars centrum ligger något söder respektive sydost om exploateringsområdet.

Vid själva dammen påträffades ett sandlager ca en halv meter ner från befintlig marknivå, detta innehöll enstaka flintavslag och träkolsbitar. Inga arkeologiska anläggningar noterades.

Sammanfattning

Det hade projekterats för fler dammar än vad som slutligen anlades. Området i Annelöv socken blev helt utan insatser. I Asmundtorps socken grävdes det på sju lokaler och i Häljarp två. Dessa grävningar genererade och bekräftade kunskaper om boplatser och en bytomt. Vissa av de planerade dammarna var placerade i närheten av vattendrag vilket påverkade förutsättningarna för att undersöka arkeologiskt. Av naturliga skäl var vissa områden mycket blöta.

I och kring Asmundtorp by påträffades lämningar från en stenåldersboplats samt förhistoriska lämningar som ej kunde dateras närmare. Inom bytomten påträffades spår av medeltida bebyggelse. I Häljarp påträffades arkeologiska lämningar i form av stolphål och grop som ej var daterbara.

Referenser

Erikson, M. 1996. *Skånska bygder. Vårt odlingslandskap genom tiderna*. Malmö.

Hårdh, B. 1976. Wikingerzeitliche Depotfunde aus Südschweden: Katalog und Tafeln. *Acta archaeologica Lundensia*. Series in 4°. Lund.

Rydbeck, O. 1906. Ett silfverfynd från vikingatiden. *Fornvännen*. Stockholm.

Thiset, A. 1890. *Danske adelige Brevkister*. Köpenhamn.

Weibull, L. 1923. *Necrologium lundense. Lunds domkyrkas nekrologium*. Lund.

Administrativa uppgifter

Sydsvensk Arkeologi AB dnr: 120028
Länsstyrelsen i Skåne dnr: 220-131198-01
Datum för beslut: 2001-03-28
Projektnummer: L12.20-271-01
Län: Skåne
Kommun: Landskrona
Socken: Asmundtorp och Tofta
Läge: Ekonomiska kartan, blad 2C9d-e
Fältarbetstid: 020905-030101
Antal arkeologtimmar: 36
Platschef: Lars Salminen
Uppdragsgivare: Landskrona kommun, Tekniska Verken
Fynd: Fynd nr. 32200 LUHM

Sydsvensk Arkeologi AB

Rapporter 2012

1. Fastigheten Kristianstad 4:4, Kristianstad stad, FU 2011, Christer Carlsson
2. Innerstaden 1:14 – Södergatan, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2011, Ingrid Gustin
3. Skanörs kyrka och kyrkogård, Skanör med Falsterbo socken, Vellinge kommun, FU 2004 och 2005, Lars Salminen & Ingrid Gustin
4. Stallbyggnad vid Ugerups säteri, Köpinge socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
5. Invändiga arbeten i Vä kyrka, Vä socken, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
6. Husbyggnation inom fastigheten 61:113, Gualöv socken, Bromölla kommun, SU 2011, Christer Carlsson
7. Öllsjö 67:1, Skepparslöv socken, Kristianstad kommun, AU 2011, Ylva Wickberg
8. Skanör 40:12, Vellinge kn, FU 2011, Per Sarnäs
9. Provgropar inom Kristianstad 4.4, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2011, Christer Carlsson
10. Vintrie Park – område C1. Fastighet Vintrie 20:1, Bunkeflo socken, Malmö kommun, FU 2011. Kristian Brink
11. Fastigheten Kristian IV, Rådhuset, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, SU 2011, Christer Carlsson
12. VA-ledningar i Järnvägsgatan m.fl., Ängelholm, Ängelholms kommun, FU 2011, Jan Kockum
13. Sankt Gertrud 4, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun, FU 2012, Per Sarnäs
14. Kabeldragning vid Östra Centrum, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
15. Borgeby 16:8. Ny maskinhall 2011, Lomma kommun, FU&SU 2010-2011, Lars Salminen
16. Rödragning inom Kristianstad 93:1, Kristianstad stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
17. Tygelsjö 76:1. Tygelsjö socken, Malmö kommun. FU 2011, Joakim Frejd
18. Kvarteret Minerva 24, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. FU, schaktövervakning, 2012. Thomas Linderöth
19. Dösemarken – Limhamn 155:501, Malmö 126 & 129, Hyllie sn, Malmö Stad, Skåne, SU 2010. Åsa Berggren & Kristian Brink
20. Degeberga 26:3, Degeberga socken, Skåne, SU 2011. Tony Björk & Ylva Wickberg
21. Fjärrvärme i Vallgatan, Gamla Skeppsbron och Snidaregatan i Åhus, Åhus stad, Kristianstad kommun, FU 2012, Christer Carlsson
22. Husie 172:123, Husie socken, Malmö kommun. SU 2011. Joakim Frejd.
23. Stävie kyrkogård, Stävie socken, Kävlinge kommun. FU 2009. Therese Ohlsson.
24. Stjärnan 1, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2011. Therese Ohlsson.
25. Uranienborg. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
26. Örja 1118, 11:1. Örja socken, Landskrona kommun. FU 2003. Lars Salminen och Therese Ohlsson.
27. Husvik. S:t Ibb socken, Landskrona kommun. FU 2003. Therese Ohlsson.
28. Yngsjö 295:2 m.fl. Åhus socken, Kristianstad kommun. AU 2012. Thomas Linderöth.
29. Limhamn 155:355 m.fl. Område 1, Bunkeflo 24:1, Hyllie socken, Malmö kommun. AU 2012. Kristian Brink.
30. Västra Klagstorp 56:1. Västra Klagstorps socken, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
31. Byte av elanläggningar i Sövde kyrka. Arkeologisk förundersökning, schaktövervakning 2012. Fornlämning 65, Sövde socken, Sjöbo kommun. Thomas Linderöth.
32. Kv. Gamla staden 8:8, Mariakyrkan. Arkeologisk förundersökning, schaktningsövervakning 2012. Fornlämning RAÄ 42, Helsingborgs stad, Helsingborgs kommun. Thomas Linderöth.
33. Härlöv 50-53, Kristianstad sn, Kristianstad kommun. SU 2010-2011. Ylva Wickberg.
34. Jörgen Kristoffersen 6, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
35. Vattentornsvägen & Västra Boulevarden. Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Christer Carlsson.
36. Kv. Möbelsnickaren 9. Åhus stad, Kristianstad kommun. FU 2011. Jan Kockum & Christer Carlsson.
37. Stora Hammar 6:30, 16:136 & 16:137. Stora Hammar sn, Vellinge kn. AU 2012. Per Sarnäs.
38. Kristianstad 4:4 och 4:18, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. FU 2012. Ylva Wickberg.
39. Klagstorp 56:1, fornlämning nr 18, Västra Klagstorp socken, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.
40. Åsumtorp 54:30 m fl. Kristianstad sn, Kristianstad kn. FU 2011. Bertil Helgesson & Ylva Wickberg.
41. Köpinge 21:24 m.fl. Arkeologisk slutundersökning 2011 inom fornlämning Stora Köpinge 100, Stora Köpinge socken, Ystads kommun, Skåne län. Thomas Linderöth.
42. Magnus Stenbock 1. Fornlämning nr 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.
43. Ändring av minneslund vid Jonstorps kyrkogård, Jonstorps socken, Höganäs kommun. FU 2012. Thomas Linderöth.

44. Altona 21, Lybeck 10 och Innerstaden 1:14, fornlämning nr 20 i Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Thomas Linderoth.
45. Vä 2:107. Fornlämning 269 & 271, Vä socken, Kristianstads kommun i Skåne län. Särskild undersökning 2010. Bertil Helgesson.
46. Bjäresjö kyrka. Bjäresjö socken, Ystad kommun. Arkeologisk förundersökning 2010. Ing-Marie Nilsson.
47. Kristianstad 4:4 och 4:10. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
48. Soltofta 8. Arkeologisk utredning 2012, Husie socken, Malmö kommun, Skåne län. Karina Hammarstrand Dehman.
49. Västra Boulevarden, Kristianstad, Skåne. SU 2012. Tony Björk & Lena Nilsson.
50. Kviinge kyrka. Kviinge 47:1, Kviinge socken, fornlämning 16. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
51. Fastigheten Ceres 1 i Ystad, Ystad stad, Ystads kommun. FU 2012. Lars Jönsson.
52. Innerstaden 1:14 – Lilla Torg, fornlämning 20, Malmö stad, FU 2011. Per Sarnäs.
53. Sankt Jörgen 7, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Per Sarnäs.
54. Kungsparken, fornlämning 20, Malmö stad, Malmö kommun. FU 2010–2012. Per Sarnäs.
55. Håstads kyrka. Antikvarisk medverkan i samband med tillgänglighetsanpassning 2012. Ing-Marie Nilsson.
56. Svanen 3. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
57. Del av fastigheten Västra Alstad 11:5, Västra Alstad socken, Trelleborgs kommun. AU 2012. Joakim Frejd.
58. Fastigheten Bastionen 7, Kristianstad stad, Kristianstad kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
59. Frans Suell 14. Malmö stad, Malmö kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
60. Hannas kyrkogård. Hannas socken. Simrishamns kommun. FU 2012. Therese Ohlsson.
61. Nosaby kyrkogård. Nosaby socken, Kristianstads kommun. Arkeologisk förundersökning 2012. Ing-Marie Nilsson.
62. Asmundtorp, Annelöv och Häljarp. Asmundtorps sn, Annelöv sn, Häljarp sn, Landskrona kommun. FU 2002-03. Therese Ohlsson.

